

Lidt om Peder Nielsen Gad,

Herredsfoged i Bjeverskov Herred og Ridefoged paa Gisselfeld.

Af H. Hjorth-Nielsen.

I »Slægtshaandbogen« S. 219 siges om Slægten Gad I:
»Efter Traditionen skal denne Slægt oprindelig stamme fra
Sverrig, dens ældste kendte Medlem er Herredsfoged i Bjevers-
skov Herred, Peder G., der levede o. 1650.«

Beskæftiget med andet Arbejde stødte jeg ved Gennem-
gang af sjællandske Registre i Rigsarkivet gentagne Gange
paa Peder Gads Navn i saadanne Forbindelser, at Sagen fore-

kom mig lidt Undersøgelse værd, ikke mindst fordi han, som Stamfader til den endnu levende Slægt, vel nok maa siges at have Krav paa nogen Interesse. Desværre var min Søgen andre Steder end i sjæll. Reg. saa godt som frugtesløs, men da selv det, jeg her har kunnet finde, forekommer mig en Offentliggørelse værd, meddeles det her.¹⁾

Ved aabent Brev af 2. Febr. 1623 fik Ridefoged til Ringsted Kloster Peder Nielsen Gad, barnefødt paa Sorø Skoles Gods i Alsted By, Frihed for sit Fødested. 26. Okt. 1633 beskikkedes han til Herredsfoged i Bjeverskov Herred, da han er »nu ikke langt fra samme Herrit boendis«, og da der, ifølge Tilkendegivelse fra Tyge Brahe til Tostrup, Befalingsmand paa Tryggvælde, ikke i samme Herred findes nogen af Kronens og Kongens Tjenere, som anses for dygtig til at forestaa Bestillingen. I samme Brev nævnes hans Bosted, det er Aarløse i Ringsted Len. 21. Juli 1634 erholdt han Frihed for den Gaard, han iboer, saa længe han samme Herredsfogedbestilling forvalter og betjener. 13. Okt. 1641 fik han ved aabent Brev Bevilling, at hans Sønner, de, der er fødte i Aarløse, og de, han yderligere maatte bekomme, fritages for »Vornedskab, og at tjene og bo paa samme Sted.« 18. April 1647 udvides dette til, at de maa bygge og bo, hvor som helst i Riget det dem lyster; for denne sidste Begunstigelse skal han dog erlægge 378 Lod Sølv og et Brev paa 100 Rdlr., »alt efter hans egen erbydelse«. Hvornaar han har kvitteret Ridefogedbestillingen paa Ringsted Kloster vides ikke, men 1647 var han Ridefoged paa Gisselfeld²⁾, og rimeligvis har han allerede haft denne Stilling 1643, da han 27. Novbr. mødte for Helsingørs Byting som Fuldmægtig for Frands Lycke.³⁾ Fra denne hans Ridefogedbestilling paa Gisselfeld havde hans Enke 1671 afgiftsfri Brug og Benyttelse af en Gaard i Reinemark.⁴⁾

Peder Gad er vistnok død i Begyndelsen af Aaret 1663, thi hans Eftermand i Herredsfogedbestillingen Jens Tyckou ud-

¹⁾ Hvor ingen Kildesteder i det følgende er anført, er dette sjæll. Reg.

²⁾ O. F. C. Rasmussen: Optegnelser om Gisselfeld S. 90.

³⁾ I Pakken »Gisselfeld Godsarkiv 1552—1650« i Rigsarkivet.

⁴⁾ O. F. C. Rasmussen, anførte Sted.

nævntes 20. Juni d. A.¹⁾ Sit Hvilested fandt han i Terslev Kirke, hvilket ses af, at Enken Hylleborg Mickelsdatter 3. Marts 1665 fik Tilladelse til, at hendes Lig maa begraves i »Tørsleff-Kirke«, hvor hendes Mand er begravet. Hun skulde ikke komme til at hvile her.

21. Januar 1665 fik Sønnerne Konfirmation paa Fritagelsen for Vornedskab, og Confirmationen blev gentaget 29. Juni 1670 efter Chr. V.s Tronbestigelse. Dette, at Peder Gad er født i vorned Bondestand, maa vel siges at svække Traditionen om svensk Afstamning ganske betydeligt.

Peder Nielsen Gad har sikkert været gift to Gange, første Gang med Dorothea Jensdatter,²⁾ anden Gang med den ovenfor nævnte Hylleborg Mickelsdatter. Har denne sidste efter Mandens Død været besjælet af Tanker om sin egen, siden hun har sørget for at sikre sig Lejersted, saa har hun dog atter, efter at der var gaaet nogle Aar, vendt sine Tanker mod Livet. 18. Decbr. 1669 fik Gregers Gad Confirmation paa en Kontrakt af 17. Okt. 1668 med sin »Stiffader« Hendrik Eylersen, hvorved han overdrog denne sin Arvelod for totusinde Rdl. Hylleborg har dog endnu ikke den Gang været i Ægteskab med Hendrik Eylersen; thi først 26. Okt. 1668 fik denne og Hilleborg, afg. Peder Gads Tilladelse til at vies i Huset, men 11. Novbr. s. A. fik M. Claus Hansen³⁾ Tilladelse til at hindre dette Ægteskab »indtil han sine prætensioner paa loulige Steder faar udført.« Hvilke Mag. Claus's Prætensioner nu end har været, Ægteskabets Fuldbyrkelse har de ikke kunnet — maaske heller ikke skullet — forhindre, thi 23. Marts 1671 confirmeredes en Kontrakt af 19. Febr. s. A., hvorved Hendrik Eylersen boende i Giørslev og H u s t r u e n Hilleborg Mickelsdatter skødede Gods i Giørslev til Herredsfogden i Bjeverskov Herred Johan Baltzer.⁴⁾

¹⁾ Efter en haandskreven Fortegnelse i Landsarkivet for Sjælland over »Retsbetjente paa Landet i Sjælland«.

²⁾ Wibergs Præstehistorie, Terslev-Ørslev Sogne: Eiler Pedersen Gad, der nævnes som Søn af Peder Nielsen Gad og Dorothea Jensdatter. — Leth og Wad: Dimittender fra Herlufsholm 1565—1875.

³⁾ Til Høielse (Wiberg).

⁴⁾ 6. Juli 1674 fik Henrik Eilers Brev, at han og hans Arvinger maa i

A. Petersen: Vallø og Omegn S. 357 siger: »Paa Skibets Nordvæg (af Gjørsløv Kirke) er i en Træramme anbragt et veludført Maleri paa Lærred, forestillende en ældre Kvinde mellem to midaldrende Mænd, under det findes en sort Marmortavle, som tidligere maa have haft en malet Indskrift, og nederst staar Aarstallet 1677.¹⁾ Dette Maleri henhører rimeligvis til den ved Vaabenhusets Vestside værende Ligsten af rødt Marmor med Indskrift: Denne Sten oc Begrafuelsis Sted tilhører Ærlig Actbar oc Uelfornemme Mand Hendrich Eilersen Uon Haftig²⁾ Udi Gjørsløf Sampt Hans Kiere Hustru Den Ærlige Dydige oc Gudelskende Matrone Hylleborg Michels Daatter, oc Deris Arvinger. Anno 1677. Den 2. July.«

A. Petersens Formodning om Maleriets og Ligstenens Samhørighed tør vel, efter hvad ovenfor er anført om Hylleborgs to Giftermaal, siges at være bleven til Sikkerhed, og Slægten Gad har da her i Gjørsløv Kirke et, og vel sagtens det eneste eksisterende, Billede af sin Stamfader, Herredsfogden i Bjeverskov Herred, Ridefogden paa Gisselfeld Peder Nielsen Gad; og det tør vel paastaas, at Manden tilvenstre er Peder Gad, idet den

Gjørsløv i Tryggvælde Amt holde Herberge for Reisende saa og Øl og anden Drik fals.

¹⁾ Dette Aarstal har givet Anledning til, at Slaget i Køgebugt i Befolkningens Fantasi er bleven knyttet til Billedet og den senere omtalte Ligsten. Det fortælles, at Billedet forestiller Fader, Moder og Søn, og at en af de mandlige Personer har deltaget i Kampen og der fundet Døden. — En anden Fortælling lyder: Billedet forestiller en Kvinde, der samtidig skal have levet med to Mænd. Den første Mand, en Adelsmand, gad ikke dvæle her i den lille Landsby (hvor der i ældre Tid har ligget en mindre Herregaard, hvoraf nu kun Voldstedet er tilbage. Se A. Petersen: Vallø og Omegn S. 354), men drog i Krig mod »Tyrker og andre Hedninger«. I denne Krig blev han fanget og hensat i »Slaveri« i meget lang Tid. Hans Hustru ventede forgæves hans Tilbagekomst; men da hun ingen Efterretninger fik om ham, troede hun ham død og laante da Øre til en ny Bejler, med hvem hun saa omsider indgik Ægteskab. Imidlertid kom en skønne Dag den første Mand velbeholden tilbage, og da han saa sin Plads optaget, blev han ikke, som man skulde antage, knusende vred, men fandt sig med englelig Taalmodighed i at dele Samlivet med sin »Ægtehalvdel« med den anden Mand, og alle tre levede de da i kristelig Samdrægtighed til Døden tog dem. (Velvilligst meddelt mig af Hr. Lærer P. Rasmussen i Gjørsløv.)

²⁾ Denne Form for »wohnhaftig« har medført, at han hos Trap II S. 833, hvor Stenen omtales, prydes med det adeligt klingende Navn von Haftig, under hvilket han ogsaa anføres i Registret.

broderede Krave, han bærer, viser ham følgende en Mode, der gik forud for den brede, firkantede Krave.

Hvad nu angaar Peder Gads Børn, da kendes fire Sønner med Sikkerhed, nemlig de, der 1670 har underskrevet Ansøgningen om Confirmation paa Brevet af 1641. De har her navngivet sig som Knud, Jacob, Gregers og Tyge Gad. Foruden disse tør det dog vel antages, at Peder Pedersen Gad, der 1645—50 var Sognepræst til Aversi-Testrup, og Eiler Pedersen Gad, der 1653—95 var Sognepræst til Terslev-Ørslev, var Sønner af Peder Gad. Endvidere er vel den Erik Pedersen Gad, der døde som Discipel paa Herlufsholm 18. Jan. 1635 en Søn.¹⁾

Af Døtre har jeg kun truffet Daarethe Pedersdatter Gad, hvis Giftermaal 1647 med Jens Hansen Grønbeck, Sognepræst til Høielse findes omtalt i nærv. Tidsskrift.²⁾ Han døde kun 21 Uger efter Brylluppet, og hun er da senere blevet gift med Claus Hansen, der 1657 blev Grønbecks Eftermand i Embedet,³⁾ og om hvis Prætensioner i Anledning af Hendrik Eylersens og Hylleborg Mickelsdatters Bryllup ovenfor er fortalt. Disse er da maaske snarere fremkomne i hans Egenskab af Svigersøn end i hans Egenskab af Præst. Claus Hansen døde 1695 og er tilligemed Hustruen begravet i Høielse Kirke.⁴⁾ — Den Dorothea Pedersdatter Gad, som Wiberg nævner gift med Cort Pedersen Hvalsøe til Skuldelev-Selsø er vel en Datter af Peder Pedersen Gad til Aversi-Testrup.

Endnu kun et Par Ord om de tre af Ansøgerne om Confirmation paa Fritagelsen for Vornedskab. Om den fjerde, Knud, er jeg ikke i Stand til at meddele noget.

Gregers Gad⁵⁾ erholdt 9. Febr. 1671 Tilladelse til at vies i Huset til Karen Andersdatter. 3. Juni 1670 fik han Confirmation paa Forpagtningsbrev af 5. Maj s. A. paa Herlufstrupgaard tilhørende Jfr. Anne Bech. Han har dog allerede tidligere været

¹⁾ Leth og Wad: Dimittender fra Herlufsholm 1565—1875.

²⁾ 3 R. 2 B. S. 160.

³⁾ Wiberg.

⁴⁾ Trap: Danmark 2 B. S. 366.

⁵⁾ »Slægthaandbogen«s Formodning om, at han var en Søn af Peder Gad, er bekræftet ved det ovenfor meddelte. Det siges samme Sted, at han døde 1681 og var Brygger.

der paa Gaarden, vel i Tjeneste, thi det omtalte Brev af 17. Okt. 1668, hvorved han afstod sin Arvepart, er udstedt paa denne Gaard. Hvor længe han har haft Forpagtningen vides ikke, men udover 1680, da Anne Bechs Arvinger solgte den til Forpagteren paa Svenstrup Anders Bosel¹⁾ har det neppe været. 4. April 1671 fik han Confirmation paa at maatte nyde og beholde for sig og sine Livsarvinger uden Opbud noget Jordegods under Næs og Thustrup Hovedgaarde i Jylland, som er ham transporteret af Henrich Eilersen. Mere om ham skal da maa-ske søges i Jylland.

Tyge Gad fik 25. Okt. 1665 (confirmeret 25. Jan. 1671) opladt en Tiende i Giørslev Kirke, hvilken Tiende sal. Peder Nielsen Gad tidligere havde haft i Fæste, men som nu Enken Hilleborg Mickelsdatter oplod for Tyge Gad i Giørslev saavel som for hans Hustru Magdalene Jacobsdatter Liemands.

Jacob Gad fik 30. Novbr. 1667 Beskikkelse som Herredsfoged i Hammer Herred, paa hvilken Beskikkelse han fik Confirmation 23. April 1668 og 29. Juni 1670. Han boede i Kjøng²⁾ og skal være død ca. 1716,³⁾ men allerede 20. Juni 1709 blev Christopher Abel konstitueret i Bestillingen.⁴⁾

---

¹⁾ Danmarks Adelsaarbog 1886, S. 57. — Trap: Danmark II S. 832. — A. Petersen: Vallø og Omegn S. 228 f. og 350.

²⁾ Fra Arkiv og Museum. 2 B. S. 54 og 64.

³⁾ Efter Fortegnelsen i Landsarkivet.

⁴⁾ Ligeledes.